

**Marek Gugala¹, Krystyna Zarzecka², Ewa Krasnodebska¹,
Anna Sikorska¹, Katarzyna Dąbrowska²**

¹Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach

²Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej

ROLA SAMORZĄDÓW LOKALNYCH W POZYSKIWANIU FUNDUSZY NA WYBRANE INWESTYCJE W OCHRONIE ŚRODOWISKA NA PRZYKŁADZIE GMINY KOZIENICE

Streszczenie

Poziom rozwoju infrastruktury gospodarczej jest jednym z podstawowych czynników wywierających ogromny wpływ na tempo rozwoju obszarów wiejskich. W pracy przedstawiono wybrane inwestycje służące ochronie środowiska oraz źródła ich finansowania. Z przeprowadzonej analizy wynika, że rośnie znaczenie środków finansowych pochodzących z funduszy europejskich. Środki te w dalszym ciągu powinny wspierać działania służące poprawie środowiska na obszarach wiejskich.

Słowa kluczowe: samorząd lokalny, ochrona środowiska, źródła finansowania

Wstęp

Polska wieś przez całe dziesięciolecie pozostawała na uboczu głównych procesów rozwojowych, co przyczyniło się do jej istotnego zapóźnienia cywilizacyjnego w tym niedorozwoju infrastruktury społecznej i technicznej [Biczkowski 2013].

Poziom rozwoju infrastruktury gospodarczej jest jednym z podstawowych czynników wywierających ogromny wpływ na tempo rozwoju obszarów wiejskich. Stan wyposażenia terenów wiejskich w podstawowe elementy infrastruktury gospodarczej (sieć wodociągowa, kanalizacja i gazowa) czyni je bardziej lub mniej atrakcyjnymi zarówno dla mieszkańców wsi, jak i dla potencjalnych inwestorów. Obszary dysponujące wysokim poziomem wyposażenia infrastrukturalnego uznawane są przez potencjalnych inwestorów jako miejsca korzystne dla działalności gospodarczej, dzięki czemu mogą one uzyskać przewagę konkurencyjną nad innymi obszarami [Dolata i Lira 2007].

Poprawa infrastruktury technicznej służącej ochronie środowiska na obszarach wiejskich w Polsce może się okazać istotną stymulantą umacniania nowych funkcji wsi i rolnictwa, na drodze dochodzenia do europejskiej koncepcji ich rozwoju-modelu wielofunkcyjnego [Szymańska 2010].

Potrzeby w zakresie budowy bądź rozbudowy sieciowej infrastruktury na obszarach wiejskich występują powszechnie i są zaspakajane stopniowo, zgodnie z posiadanymi środkami. Niestety występuje dość wyraźna odwrotna zależność między rozmiarami potrzeb inwestycyjnych występujących na obszarach wiejskich a ich sytuacją ekonomiczną i naturalnymi warunkami rozwoju infrastruktury [Piszczek i Biczkowski 2010].

Celem opracowania było przedstawienie możliwości pozyskiwania źródeł finansowania wybranych inwestycji służących ochronie środowiska na przykładzie Miasta i Gminy Kozienice.

Metody i materiał

Opracowanie zostało oparte na podstawie przeglądu dostępnych zestawień informacji na temat zrealizowanych inwestycji przez Gminę Kozienice oraz założeń zawartych w [Strategii Rozwoju Gminy Kozienice na lata 2008-2020].

Gmina Kozienice – położona jest w południowo wschodniej części województwa mazowieckiego i graniczy z gminami: Sieciechów, Garbatka, Pionki, Głowaczów, Magnuszew, Maciejowice. Liczba ludności w mieście i gminie – 31,679 osób. Teren gminy to obszar o powierzchni 24,448 ha. z czego 47,70 % tj. 11,712 ha stanowi powierzchnia użytków rolnych.

Wyniki badań

Biczkowski [2003] wskazuje, że na władze lokalnych samorządów zlokalizowanych w obrębie parków spada szczególna odpowiedzialność za ochronę przed niszczeniem i degradacją wartości przyrodniczo-krajobrazowych, aby mogły służyć np. turystyce i rekreacji.

W gminie Kozienice, położonej na skraju Puszczy Kozienickiej, stworzono zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju warunki do rozwoju rolnictwa i przemysłu oraz turystyki i rekreacji. Gmina w miarę swoich możliwości realizuje program wodociągowania. Lata 90 to początki procesu wodociągowania grupowego i zbiorczego terenów wiejskich, które są dość rozległe, obejmują 36 sołectw. Z uwagi na fakt, iż tereny zabudowy siedliskowej i mieszkaniowej są terenami położonymi na obszarze zarówno zwartej jak i rozproszonej zabudowy, budowa i rozbudowa sieci wodociągowej koliduje z istniejącą zabudową i infrastrukturą techniczną, co powoduje znaczny wzrost kosztów realizacji inwestycji. Dotychczasowe działania pozwoliły, na zwodociągowanie południowej części naszej gminy (tab. 1). W kolejnych latach planuje się doprowadzenie wody z sieci wodociągowej do sołectw: Piotrkowice, Holendry Kozienickie, Kuźmy, Holendry Kuźmińskie, Chinów, Łaszówka, Kępa Bielańska.

Tabela 1. Gminna sieć wodociągowa

Lp.	Miejscowość	Długość sieci wodo- ciągowej [km]	Długość przyłącz wo- dociągowych [km]	Ilość przyłącz [szt.]
1	Przewóz, Cudów, Wymysłów, Wójtostwo, Wójtostwo Parcel	9,9	3,0	89
2	Dąbrówki, Wólka Tyrzyńska A i B, Samwodzie, Kępeczki	15,6	6,67	184
3	Janików, Ruda, Śmietanki, Jani- ków Folwark	13,0	6,76	254
4	Janów	4,4	2,2	71

5	Stanisławice	3,6	6,7	257
6	Aleksandrówka, Nowiny	19,5	8,2	328
7	Kociołki	4,9	2,5	79
8	Janików Folwark, Brzeźnica, Psary	4,2	4,3	179
9	Świerże Górne, Nowa Wieś	7,1	4,7	211
10	Wola Chodkowska, Ryczywół, Selwanówka	14,7	5,1	347
11	Wilczkowie Górne	2,2	0,6	35
12	Łuczynów, Majdany, Opatkowice, Holendry Piotrkowskie	14,1	5,0	390
Łącznie		114,98	50,73	2034

Opracowanie własne

Tabela 2. Gminna sieć kanalizacji sanitarnej wykonana jest w układzie grawitacyjno – tłocznym i ciśnieniowym (pierwszy etap)

Lp.	Miejscowość	Długość sieci kanalizacji sanitarnej [km]	Długość przyłączy kanalizacji sanitarnej [km]	Ilość przyłączy [szt.]
1	Przewóz, Cudów, Wymysłów, Wójtostwo, Wójtostwo Parcel	7,22	2,86	102
2	Janików, Ruda, Śmietanki, Janików Folwark	7,44	1,71	100
3	Janów	4,77	1,8	78
4	Stanisławice	5,3	4,0	202
5	Aleksandrówka, Nowiny	15,76	4,97	268
6	Kociołki	6,7	2,6	106
7	Janików Folwark, Brzeźnica, Psary	4,3	4,2	179
8	Świerże Górne, Nowa Wieś	7,2	3,1	194
9	Wola Chodkowska, Ryczywół, Selwanówka	14,7	5,5	333
10	Wilczkowie Górne	2,5	0,4	34
11	Łuczynów, Majdany, Opatkowice, Holendry Piotrkowskie	14,1	5,0	285
Łącznie		89,99	35,94	1881

Opracowanie własne

Na terenach wiejskich sieć kanalizacji sanitarnej jest średnio rozwinięta. W pierwszym etapie wybudowano część sieć kanalizacji sanitarnej (tab. 2). W ostatnich latach priorytetem było wybudowanie kanalizacji na tere-

nach o największych skupiskach ludności, a więc miejscowości: Samwodzie, Kępeczki, Wólka Tyrzyńska A i B, Kępa Wólczyńska, Dąbrówki, Piotrkowice, Kępa Bielańska, Holendry Kozienickie, Chinów, Staszów, Łaszówka, Aleksandrówka – Budy. Zgodnie ze Strategią rozwoju Gminy Kozienice na lata 2008-2020 cel, jaki postawił sobie samorząd gminy został osiągnięty. Gmina Kozienice została w 100% wyposażona w infrastrukturę wodną i kanalizacyjną. Zrealizowane w ostatnich latach inwestycje proekologiczne pozwoliły uporządkować gospodarkę wodno – ściekową i poprawić jakość powietrza, co podniosło standard życia mieszkańców i stworzyło korzystne warunki dla inwestorów.

Działalność samorządu gminnego może być finansowana przy użyciu różnego rodzaju środków z różnych źródeł. Dobrze funkcjonująca gmina szuka różnych sposobów wspierania swojej działalności. W obecnych czasach żeby gmina mogła funkcjonować i rozwijać się dynamicznie, musi korzystać ze wsparcia finansowego z zewnątrz. Obecnie istnieją duże możliwości pozyskiwania Środków finansowych na wykonanie określonych zadań i inwestycji [Antoniuk 2004].

Gmina Kozienice dla zapewnienia odpowiedniej dynamiki rozwoju infrastruktury służącej ochronie środowiska starała się o środki finansowe z różnych źródeł: środki własne samorządu, środki z budżetu centralnego, środki funduszy krajowych, środki strukturalne Unii Europejskiej. Analizując ostatnie dziesięć lat największe źródło dofinansowania zadań proekologicznych na terenach wiejskich Gminy Kozienice stanowiły środki z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie, łączna ich suma wyniosła 8 940 000,00 PLN. Uzupełnienie źródeł dofinansowania zadań proekologicznych dla Gminy stanowi Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej suma dofinansowania w latach 2003-2010 wyniosła 1 155 000,00 PLN. Ponadto w 2003 roku Gmina Kozienice zdobyła nagrodę w Wielkim Konkursie NFOŚiGW pt „Nasza Gmina w Europie” nagroda w postaci bezzwrotnej dotacji w wysokości 200 000,00 PLN w całości została przekazana na budowę sieci wodno-kanalizacyjnej na terenach wiejskich. Zgodnie z obowiązującymi zasadami WFOŚiGW Gmina Kozienice uzyskała umorzenia zaciągniętych zobowiązań. W drugim etapie realizacja inwestycji była również realizowana przy wsparciu Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie przez udzielenie dofinansowania w formie pożyczki na łączną kwotę 2 205 994,00 PLN oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w formie pożyczki 32 280,00 PLN i dotacji 32 280,00 PLN. Dane te są zbieżne z badaniami Sobolewskiej [2010], która wskazuje, iż środki finansowe będące w dyspozycji wojewódzkich funduszy są wydatkowane efektywnie i w znacznym stopniu obsługują realizację projektów z zakresu ochrony środowiska.

Ponadto Gmina Kozienice stała się beneficjentem środków otrzymanych w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura Środowisko, oś priorytetowa I - gospodarka wodno-ściekowa, działanie 1.1 – gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach powyżej 15 tys. mieszkańców. Całkowita wartość projektu wynosi 60 575 811,00 PLN, a udział środków z Funduszu Spójności wyniesie 33 097 411,61 PLN. Ponadto na realizację budowy drugiego etapu sieci kanalizacyjnej wraz z infrastrukturą towarzyszącą Gmina Kozienice

otrzymała dofinansowanie do inwestycji w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2008-2013, działania „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej”.

Pomoc finansowa została przyznana w wysokości 3 189 391,04 zł, to jest 50% kosztów kwalifikowanych poniesionych na realizację zadania. Również Perek i Zawojńska [2011] wskazuje, że fundusze unijne stały się jednym z najważniejszych źródeł finansowania działalności inwestycyjnej polskich gmin, zwłaszcza wiejskich.

Podsumowanie

Krajowe środki finansowe pełnią bardzo ważną i istotną rolę w realizacji inwestycji związanych z ochroną środowiska na obszarach wiejskich. Jednakże rośnie znaczenie środków finansowych pochodzących z funduszy europejskich zarówno przedakcesyjnych jak i strukturalnych. Środki te w dalszym ciągu powinny wspierać działania służące poprawie środowiska na obszarach wiejskich.

Zdaniem Szymańskiej [2010] koniecznym warunkiem osiągnięcia pożądanych korzystnych zmian w analizowanym zakresie jest także jeszcze większe zaangażowanie jednostek samorządu terytorialnego pozyskiwanie środków pomocowych.

Piśmiennictwo

1. Antoniuk J., 2005: Zewnętrzne środki finansowania gmin. Wybrane uwarunkowania polityki lokalnej obszarów wiejskich. Wyd. AP Siedlce: 137-145.
2. Biczkowski M., 2003: Problemy kształtowania infrastruktury technicznej na obszarach chronionych: 41-52.
3. Biczkowski M., 2013: Przestrzenna alokacja wsparcia finansowego z instrumentów wspólnej polityki rolnej i ich wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy obszarów wiejskich. Acta Univ. Lodz. Sectio-Oecon. 13: 93-114.
4. Dolata M., Lira J., 2007: Rozwój sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej w Polsce w latach 1990-2005 jego prognoza na lata 2006-2008. Rocz. Nauk. Seria IX, z. 3:69-73.
5. Perek A., Zawojńska A., 2011: Fundusze unijne jako źródło finansowania inwestycji na obszarach wiejskich na przykładzie gmin powiatu tomaszowskiego w latach 2005-2009. Rocz. Nauk Roln. Ser. G, 98(3): 126-139.
6. Piszczek S., Biczkowski M., 2010: Infrastruktura komunalna jako element planowania i kształtowania rozwoju obszarów wiejskich ze szczególnym uwzględnieniem terenów nionych. Infr. i Ekol. Ter. Wiej. 14: 41- 56.
7. Sobolewska A., 2010: Rola wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej w systemie finansowania inwestycji infrastrukturalnych w regionie na przykładzie województwa zachodniopomorskiego. Folia Pomer. Univ. Techno. Stein. Oeconom. 282(60): 145-154.
8. Strategia rozwoju Gminy Koziencice na lata 2008-2020.
9. Szymańska J., 2010: Źródła finansowania wybranych inwestycji ochrony środowiska na obszarach wiejskich w Polsce za lata 2005-2007. Rocz. Nauk. Seria XII, 1:218-223.